

ABORDĂRI CONCEPTUALE ALE COMPETENȚEI DE A ÎNVĂȚA SĂ ÎNVEȚI

CONCEPTUAL APPROACHES TO THE COMPETENCE TO LEARN TO LEARN

Andreea Gabriela CHIVU, România

*doctorandă, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău,
achivu@ymail.com*

CZU: 37.02   DOI: 10.46727/c.03-04-11-2023.p158-162

Rezumat. Cercetarea pune în evidență abordarea istorică a competenței de a învăța să înveți. Interesul cercetării se concentrează pe competența de a învăța să înveți, ca pe una din căile principale ce formează personalitatea elevilor. Competența de a învăța să înveți presupune o trecere succesivă, continuă a schimbărilor și cu recunoașterea experienței acumulate anterior.

Cuvinte-cheie: competențe, a învăța să înveți, elevi.

Summary. The research highlights the historical approach to the competence of learning to learn. The research interest focuses on the competence to learn to learn as one of the main pathways shaping the personality of learners. The competence to learn to learn implies a successive, continuous passage of changes and with the recognition of previously accumulated experience.

Keywords: competences, learning to learn, students.

Conceptul de „competență” reprezintă un termen de referință în dezvoltarea oricărui program de formare, educațional, profesional, în evaluarea produselor și serviciilor, în explicarea și aprecierea unui registru variat de activități sociale, inclusiv în aprecierea rezultatelor sistemului de învățământ. Analizând dimensiunile sale semantice, de multe ori sau creat confuzii și suprapuneri de sens și semnificație cu privire la definirea competenței. Competența implică complexe integrate de cunoștințe, abilități, capacități și atitudini, este capacitatea de acțiune eficace față de o serie de situații prin mobilizarea cunoștințelor necesare, în timpul oportun, în scopul identificării și rezolvării problemelor. Există întotdeauna cunoștințe subsumate unei competențe, dar competența nu se reduce la acestea.

Prin **competență** avem în vedere un ansamblu integrat de capacități, cunoștințe, atitudini exersate adecvat și spontan în diferite situații, mobilizând, reorganizând resursele interne și externe pentru atingerea scopului în contextul experienței sociale autentice. Așadar, o competență nu este o simplă sumă a cunoștințelor, abilităților și atitudinilor: *ea este capacitatea dovedită de a le utiliza într-un context realizând rezultate.*

Mecanismul de formare și dezvoltare a competențelor este constituit din finalități, conținuturi, tehnologii de învățare, stilul culturii organizaționale a instituției de învățământ, calitatea interacțiunilor școală-comunitate, profesor-elev, elev-elev, elev-părinte etc.

Necesitatea *competenței a învăța să înveți* este justificată prin raportare la natura schimbătoare a societății și a pieței muncii care determină insuficiența achizițiilor realizate în școală, în termeni de cunoștințe, competențe și calificări, pentru o integrare adecvată pe piața muncii și, mai larg, în societate. Pentru a se putea adapta unei societăți bazate pe cunoaștere, oamenii trebuie să știe cum să învețe. Cercetările efectuate confirmă faptul că succesul școlar al elevului depinde în mare măsură de competența acestuia de a învăța independent și de a-și monitoriza propria activitate de învățare, iar instrumentarea elevilor cu diverse strategii de învățare poate începe încă din școala primară [7].

O competență nu se dezvoltă spontan, ci în timp, dezvoltarea ei este un proces continuu, deoarece capacitățile care o fundamentează se exercită treptat asupra situațiilor variate, și

aceasta pentru că aceste capacități devin operaționale. Cercetările recente arată că înseși capacitățile s-ar dezvolta chiar mai bine la elevii care s-au confruntat cu situații clare, adică ei au avut ocazia de a exersa competențele. Controlul lor pe termen lung se transmite printr-o învățare a competențelor și cere ca elevul să fi fost confruntat cu o varietate de situații. Competența este construită pe baza a diferite dimensiuni ale unei situații de învățare [5].

Învățarea este definită, din perspectiva psihologiei cognitive a informației, ca „*o formă superioară de procesare conștientă a informației prin care organismul reproduce subiectiv structuri obiective caracteristice ale mediului înconjurător*” (Claus, 1977 apud Cerghit, I., 2008). 2001). Potrivit datelor lui J. Piaget și R. Gagné procesul de învățare se definește ca „*modificare (construcția și re-construcția) unor structuri psihice (interne), care se exprimă în comportamente sau prestații relativ stabile.*” (Chiș, V., 2005)

Conform Recomandărilor Consiliului Europei din 2006, competența de a învăța să înveți reprezintă capacitatea de a urmări și de a persista în învățare, de a-ți organiza propria învățare, inclusiv prin gestionarea eficientă a timpului și a informațiilor, atât individual, cât și în grup. În dezbaterile savanților se menționează că competența de a învăța, ca un construct principal al învățării pe parcursul vieții, este importantă la etapa universitară, însă specificul învățământului superior constă în formarea competenței profesionale „de a aplica, transfera și combina cunoștințe și deprinderi în situații și medii de muncă diverse, pentru a realiza activitățile de muncă cerute la locul de muncă la nivelul calitativ specificat în standard” [7].

Prin urmare, cu toate că pentru formarea/ dezvoltarea competențelor pot fi setate obiective, create medii de învățare, alocate resurse financiare sau create resurse educaționale, rolul principal revine conștientizării necesității de a învăța. Competența de a învăța să înveți este o achiziție fundamentală care constituie garantul dezvoltării personale pe parcursul întregii vieți [6, p.63-67].

Una dintre competențele stipulate în Cadrul european de referință este competența de a învăța să înveți, ceea ce înseamnă a persevera în învățare, a-și organiza propria învățare, inclusiv prin managementul eficient al timpului și al informațiilor, atât individual, cât și în grup. Această competență include conștientizarea procesului și a nevoilor proprii de învățare, identificarea oportunităților disponibile, abilitatea de a depăși obstacolele pentru a învăța cu succes și implică acumularea, procesarea, asimilarea noilor cunoștințe, deprinderi, precum și căutarea, utilizarea consilierii și a orientării. Motivația și încrederea sunt cruciale pentru această competență, care contribuie la managementul autodevenirii personale și profesionale. Procesul de formare a competenței de a învăța să înveți presupune o trecere succesivă, continuă a schimbărilor cantitative în calitative, cu reinterpretarea inevitabilă a experienței acumulate anterior. Schimbările cantitative de la fiecare etapă asigură tranziția spre etapa următoare, care declanșează schimbările calitative.

Conceptul de „competență” reprezintă un termen de referință în dezvoltarea oricărui program de formare, educațional, profesional, în evaluarea produselor și serviciilor, în explicarea și aprecierea unui registru variat de activități sociale, inclusiv în aprecierea rezultatelor sistemului de învățământ. Analizând dimensiunile sale semantice, de multe ori s-au creat confuzii și suprapuneri de sens și semnificație cu privire la definirea competenței. Fiecare autor are o viziune personală asupra competenței, dar toți sunt de acord asupra faptului că termenul competență este unul polisemantic. Astfel, se pot identifica mai multe ipostaze ale „competenței”:

- *instrument* al calității și performanței în activitatea profesională, socială (definirea unor standarde sau niveluri de performanță care să măsoare efortul anterior de învățare și formare);
- *obiectiv* al programelor de formare;
- *rezultat* al învățării (output) care pune în evidență ce poate face o persoană, ca efect al unui proces anterior de învățare și formare;
- *potențialul* exprimat sau măsura a ceea ce o persoană poate realiza la un moment dat;
- *activitate*, deci trebuie să existe un context [5].

Competența de a învăța să înveți poate fi derivată în competențe specifice precum:

- competența de a identifica/asculta și a realiza diferite sarcini;
- competența de a programa activitatea de învățare;
- competența de a rezolva probleme;
- competența de documentare;
- competența de lectură aprofundată;
- competența de luare a notițelor în mod eficient;
- competența de realizare a sintezelor;
- competența de monitorizare și autoevaluare etc.

Ceea ce definește în mod esențial competența se pare a fi și faptul că ea produce restructurări cognitive continue ale schemelor existente, în baza capacităților, cunoștințelor, atitudinilor, exersate în diferite situații autentice de integrare. Aceasta înseamnă că o nouă competență nu se construiește pe loc gol, ci prin transformarea achizițiilor anterioare ale celui ce învață [7, p. 46].

Competența de a învăța să înveți reprezintă un ansamblu integrat de cunoștințe, capacități, atitudini dezvoltate într-un context particular într-o manieră reflexivă și strategică care include resurse de ordin cognitiv, metacognitiv, non-cognitiv în vederea implicării active și interactive în situații de învățare și în rezolvarea eficientă a sarcinilor de lucru. Astfel, competența de a învăța să înveți se dezvoltă fie printr-o abordare de sine stătătoare, bazată pe învățarea tehnicilor, metodelor și a strategiilor de studiu, independentă în raport cu disciplinele tradiționale, fie prin infuzarea în abordări disciplinare sau interdisciplinare, ea contribuind la dezvoltarea celorlalte competențe-cheie și fiind un rezultat al acestora [5].

A învățat să înveți este una din competențele cheie în societatea actuală bazată pe cunoaștere. A învăța să înveți este abilitatea de a persevera în învățare, de a-și organiza propria învățare, inclusiv prin managementul eficient al timpului și al informațiilor, atât individual, cât și în grup. Această competență include conștientizarea procesului și nevoilor proprii de învățare, identificarea resurselor disponibile și abilitatea de a depăși obstacolele pentru a învăța cu succes. A învăța să înveți îi implică pe cei care învață să poartă responsabilitate de la cunoștințe și experiențe, astfel încât să poată utiliza și aplica cunoștințele și abilitățile într-o varietate de contexte [Ibidem].

Orehovschi S. (2020) afirmă că competența de a învăța să înveți este un concept care sprijină devenirea personalității depline și presupune a oferi individului înclinat către studii oportunitatea de a circula liber între medii educaționale, domenii de angajare, regiuni geografice, pentru a desfășura activitatea de învățare după bunul plac, în funcție de propriile necesități, capacități, aspirații, idealuri. Însă, acest deziderat nu poate fi realizat fără a conștientiza rolul și semnificația (auto)evaluării, pe de o parte, și a evaluării formative, pe de altă parte. Această problemă a fost semnalizată de Hautamaki et al. (2000) prin indicarea diferențelor dintre strategiile generale (aplicate într-o situație concretă) și strategiile specifice

(învățate). Învățarea de a învăța se definește realmente ca o competență activă, valorizantă, acumulativă, mereu înnoitoare și, în totalitatea acestor însușiri, superioară celorlalte [4, p 81].

Catană L. propune câteva exemple de acțiuni care, consideră autoarea, pot dezvolta *competența a învăța să înveți*: „*gestiunea propriei învățări, cunoașterea unor strategii / metode de lucru pentru matematică și aplicarea lor, chiar și la alte discipline sau în viața de zi cu zi, dozarea timpului de studiu, autocunoașterea, prin aceasta înțelegând cunoașterea punctelor de vulnerabilitate și aplicarea unor măsuri pentru remedierea lor*” [2].

Franțuzan L. (2021) afirmă că competența personală, socială și de a învăța să înveți reprezintă o competență-cheie transversală pentru toate celelalte competențe-cheie și, deci, funcționează ca un factor esențial pentru dezvoltarea lor [2].

Ținând cont de faptul că competența de a învăța să înveți are trei dimensiuni: *dimensiunea cognitivă, dimensiunea metacognitivă și dimensiunea emoțională, motivațională* care se combină cu mediul de învățare socio-cultural, putem afirma cu certitudine că imaginea de sine, motivația și încrederea în sine sunt esențiale pentru manifestarea acestei competențe. Imaginea de sine se localizează în lobul frontal și ceea ce păstrăm în acest spațiu special ne determină felul în care interacționăm cu lumea și percepem realitatea. Lobul frontal controlează și reglează și alte zone ale creierului, ne controlează comportamentul, visează la noi posibilități și ne îndrumă pe parcursul vieții [3, p. 22].

Constituentele acestei competențe sunt specifice și includ cunoștințele, abilitățile și atitudinile cerute de societatea globală digitală, dar care permit educabilului să acționeze eficient pe parcursul întregii vieți. Structura competenței de a învăța să înveți include mai multe variabile: „bunăstare”, „colaborare”, „managementul învățării”, „adaptabilitate”, „comunicare”, „gândire critică”, „empatie” și „mentalitate în creștere”.

Formarea competenței *a învăța să înveți* implică un management mai eficient al parcursului educațional al fiecărui elev, un anumit nivel de cunoaștere, capacități aplicative și afective, abilități sociale – de comunicare și de relaționare interpersonală. Formarea acesteia se realizează nu numai la orele de curs, ci și în cadrul activităților extracurriculare.

În concluzie se poate afirma că un învățător trebuie să vizeze dimensiunile cognitivă, metacognitivă și dimensiunea emoțională, motivațională în procesul formării *competenței a învăța să înveți* la elevii claselor primare. Astfel, *competența de a învăța să înveți se dezvoltă fie printr-o abordare de sine stătătoare, bazată pe învățarea tehnicilor, metodelor și a strategiilor de studiu, independentă în raport cu disciplinele tradiționale, fie prin infuzarea în abordări disciplinare sau interdisciplinare, ea contribuind la dezvoltarea celorlalte competențe-cheie și fiind un rezultat al acestora*. Trebuie să ia în calcul că această competență este o finalitate și, totodată, un instrument, cu care se poate opera în cadrul fiecărei discipline de studiu, formarea sau dezvoltarea *competenței a învăța să înveți* fiind realizabilă simultan și în interacțiune cu celelalte competențe cheie. Astfel, dezvoltată fie printr-o abordare de sine stătătoare, fie prin infuzarea în abordări disciplinare sau interdisciplinare, *competența a învăța să înveți* este un punct de plecare pentru dezvoltarea celorlalte competențe-cheie și, totodată, un rezultat al acestora.

Bibliografie

1. DISPENZA J. Antrenează-ți creierul! Strategii și tehnici de transformare mentală. București, Ed. „Curtea Veche”. 2019
2. FRANȚUZAN, L. Perspective de dezvoltare a competenței de a învăța să înveți, 2021, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/138-142_18.pdf
3. GORAȘ-POSTICĂ, V. A învăța să înveți pentru formarea competențelor sociale și civice. În: O competență cheie: a învăța să înveți. Chișinău: Centrul Educațional Pro Didactica, 2010.
4. OREHOVSCHI S. Competența de a învăța să înveți – concept ce sprijină devenirea personalității depline. În: Revista de științe socioumane Nr.1(44) 2020. p 81-94
5. PECULEA L. Dezvoltarea competenței de a învăța să înveți. Colecția Științele Educației, Cluj Napoca, 2015. 316 p.
6. RAILEAN EI. Managementul competenței de a învăța să înveți la etapa universitară. În: Studia Universitatis Moldaviae, 2022, nr. 5(155). p.63-67
7. SCLIFOS L. Formarea/dezvoltarea competenței de a învăța să înveți. În Didactica Pro..., nr. 39610, 2010. p. 46-48.